

Tartu Ülikool
Filosoofiateaduskond
Kultuuriteaduste ja kunstide instituut
Eesti kirjanduse õppetool

Pille-Riin Riis

Krimikirjanduse elemendid Mika Keräneni lasteraamatutes
Bakalaureusetöö

Juhendaja lektor Andrus Org

Tartu 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. LASTEKIRJANDUSE OLEMUS	5
1.1. LASTEKIRJANDUSE MÕISTE	5
1.2. LASTEKIRJANDUSE LIIGID, ŽANRID JA VALDKONNAD	7
1.3. LASTEKIRJANDUSE TEEMASID	12
1.4. REALISTLIK LASTEKIRJANDUS	13
2. KRIMIKIRJANDUSE ŽANRITUNNUSED. KRIMIKIRJANDUSE ELEMENDID LASTE- JA NOORTERAAMATUTES.....	15
2.1. KRIMIKIRJANDUSE ŽANRITUNNUSED	15
2.1.1. Tegelased.....	16
2.1.2. Ülesehitus	18
2.2. KRIMIKIRJANDUSE ELEMENDID LASTE- JA NOORTERAAMATUTES.....	19
3. MIKA KERÄNENI ELU JA LOOMING.....	22
4. KRIMIKIRJANDUSE ELEMENDID MIKA KERÄNENI TEOSTES	26
4.1. „VARASTATUD ORANŽ JALGRATAS“ (2008)	26
4.2. „PEIDETUD HÕBEDANE AARDELAEGAS“ (2009).....	28
4.3. „VANA ROOSA MAJA“ (2010)	29
4.4. „SALAPÄRANE LILLENÄPPAJA“ (2011)	30
4.5. KERÄNENI KRIMIRAAMATUTE SARNASEID JOONI.....	31
4.6. PEATEGELASED	36
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	42
KIRJANDUS	44

Sissejuhatus

Käesoleva töö eesmärk on uurida Mika Keräneni lasteraamatusarja „Eesti laste krimka“ hulka kuuluvaid teoseid „Varastatud oranž jalgratas“ (2008), „Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009), „Vana roosa maja (2010) ja „Salapärane lillenäppaja“ (2011) ning kriminaalkirjanduse elementide avaldumist neis. Antud töö kirjutamise ajal ilmus Mika Keräneni „Eesti laste krimka“ sarjas ka viies raamat „Professor Must“ (2013), kuid seda teost siin ei kajastata.

Autor keskendub Mika Keräneni teostele, sest et Keränen on osutunud üsna produktiivseks kirjanikuks ja tema looming on saanud populaarseks ning pakkunud huvi nii poistele kui ka tüdrukutele. Ühtlasi on Mika Keränen üks vähestest kirjanikest, kes kirjutab lastele eestikeelseid krimiteoseid.

Teiseks põhjuseks on autori huvi Mika Keräneni teoste vastu. Tema raamatud on meeldejäädavad ja huvitavad ning autori arvates põnevad nii lastele kui ka täiskasvanutele.

Käesolevas töös antakse ülevaade lastekirjanduse olemusest, täpsemalt lastekirjanduse mõistest, tuuakse välja erinevad tekstiliigid ja žanrid ning peatutakse põgusalt lastekirjanduses enim esinevatel teemadel ja realistliku lastekirjanduse tunnustel. Samuti on vaadeldud kriminaalromaanide tunnused ja analüüsitud Mika Keräneni „Eesti laste krimka“ sarja kuuluvaid teoseid.

Käesolev töö koosneb neljast peatükist, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Esimene peatükk käsitleb lastekirjandust, selle olemust, põhilisi žanre ja tekstiliike, olulisemaid ning populaarsemaid teemasid lastekirjanduses, samuti vaadeldakse realistliku kirjanduse tunnuseid. Juttu tuleb lastekirjanduse erinevatest definitsioonidest, erinevatest võimalustest lastekirjandust jaotada tekstiliikideks ja žanriteks, välja on toodud lastekirjanduses sagedamini esinevad teemad ning peatud on realistlikul lastekirjandusel.

Teises peatükis on vaatluse all kriminaalkirjandus, selle žanri tunnused, tegelased ning kriminaalromaaani sisuline ülesehitus. Samuti vaadeldakse krimikirjanduse elemente laste- ja noortekirjanduses.

Kolmandas peatükis antakse põgus ülevaade Mika Keräneni elust ja loomingust. Juttu tuleb autori loominguga algusaastatest, saadud tunnustustest ning samuti on kajastatud retseptsiooni.

Neljandas peatükis vaadeldakse Mika Keräneni teostes „Varastatud oranž jalgratas“ (2008), „Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009), „Vana roosa maja“ (2010) ja „Salapärane lillenäppaja“ (2011) esinevaid kriminaalkirjandusele iseloomulikke tunnuseid. Samuti on antud ülevaade „Eesti laste krimka“ sarja teoste sarnasustest ning peategelastest.

Autor püüab oma uurimuses välja tuua Mika Keräneni teostes esinevaid krimikirjandusele iseloomulikke tunnused ning anda ülevaadet Keräneni eluloost ning varasemast loomingust. Samuti on olulisel kohal krimikirjanduse žanritunnuste välja toomine ning lastekirjanduse olemuse lahtimõtestamine.

Autor on materjali hankinud Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse väljaantud teosest „Lastekirjanduse sõnastik“ (2006), Reet Krusteni raamatust „Eesti lastekirjandus“ (1995), Harald Peepi teosest „Kolm laipa, kõik surnud ehk kriminaalne kirjandusmaastik“ (1996), erinevatest internetiallikatest ning ajakirjandusest.

Sisupeatükkidele järgneb kokkuvõte, kus tuuakse välja uurimise olulisemad järeldused. Sellele järgneb inglisekeelne lühiülevaade antud bakalaureusetööst ning kirjanduse loetelu.

1. Lastekirjanduse olemus

1.1. Lastekirjanduse mõiste

Lastekirjanduse mõiste defineerimiseks on eelnevalt vaja mõista, keda pidada lapseks. Lapsepõlve mõiste on tekkinud väidetavasti 17. sajandil ning lapsepõlv kestab 10 aastat (lapsed vanuses 2-12 aastat), kuid uuemas kirjanduses on viidatud asjaolule, et lapse arengujärke, lapsepõlve kestvust, ei saa kindla arvu aastatega määratleda, sest iga lapse arengujärk on individuaalne. Maria Nikolajeva on käsitlenud inimest lapsena kuni täisealiseks saamiseni, kuid küpsuse piiritähisena on kasutatud ka suuremaid numbreid. (Nikolajeva 1996: 6) Kirjanduses on adreassaadi täpsustamiseks kasutusel ka termin laste- ja noorsookirjandus ning lapsest võib saada noorsookirjanduse lugeja alates 10. eluaastast, seega lapsepõlve ajaline määratlus on aja jooksul muutunud. (Müürsepp 2003: 9)

Lastekirjandust saab määratleda mitmeti ning päris ühest definitsiooni pole sellele veel antud. „Lastekirjanduse sõnastikus“ on pakutud välja, et laste kirjavara on laiemas tähenduses spetsiaalselt lastele suunatud kirjandus ning kitsamalt täiskasvanute poolt lastele loodud kirjandus. Määratlus, et lastekirjanduseks võib pidada spetsiaalselt lastele suunatud kirjandust, võimaldab lastekirjanduse alla liigitada ka tekstid, mis on esialgselt kuulunud täiskasvanute lugemisvarasse, kuid mis pärast mingisugust töötlust kuuluvad lastekirjanduse hulka. Samuti annab määratlus, et lastekirjandus on spetsiaalselt lastele suunatud kirjandus, võimaluse liigitada lastekirjanduse mõiste alla ka mitte-ilukirjanduslikud tekstid, mida lapsed igapäevaelus kasutavad, näiteks aabitsad, kooliõpikud ja lastele suunatud teatmeteosed. (Krusten jt 2006: 101)

Lastekirjanduseks saab pidada ka kõiki neid teoseid, mida lapsed loevad, olenemata sellest, kas need teosed on suunatud lapsele või mitte, näiteks ajalehed, ajakirjad. Selle definitsiooniga kaasneb aga mõiste hägustumine, sest põhimõtteliselt võivad lapsed

lugeda samu tekste, mis täiskasvanudki, kuid see ei muuda neid lastekirjanduslikeks tekstideks. Seega on tegemist pigem laste lugemisvara kui lastekirjandusega. (Krusten jt 2006: 101)

Maria Nikolajeva on välja toonud, et lastekirjandust ei saa defineerida selle lugejate kaudu, sest raamatute lugejaskond on vahetunud terve ajaloo vältel ja on mitmeid näiteid teostest, mis algselt olid mõeldud täiskasvanutele, kuid nüüd on nende lugejaskond vahetunud. (Nikolajeva 1996: 7) Üheks näiteks võib pidada Daniel Defoe raamatut „Robinson Crusoe“ (1719), mis algselt oli mõeldud täiskasvanutele, kuid mis sisaldab lastekirjandusele olulisi elemente, *nimelt struktuuris: kodu – lahkumine – seiklus – kojutulek*. (Nikolajeva 1996: 11). Seega Nikolajeva väidab, et lastekirjandust ei saa defineerida teksti tasandil, vaid institutsionaalselt. Teatud sotsiaalsed, pedagoogilised, kirjanduslikud vms ühiskondlikud asutused (koolid, kirjastused) või ka üksikisikud, näiteks teoste autorid, määravad kindlaks, mis on lastekirjandus ja mis mitte. (Krusten jt 2006: 101)

Räägitud on ka sellest, et lastekirjandus on täiskasvanutele mõeldud kirjandusest põhimõtteliselt madalamal, sest lastekirjanduse temaatika on piiratud, keelekasutus napp ning lastele mõeldud teosed on stiililiselt halvad. Kuna esmaselt on neil hariduslik väärtus, ei saa neid käsitleda kunstiväärtuslike teostena. Seega on lastekirjandus liigitatud kindlasse kohta, millel puudub seotus üldkirjandusega. (Nikolajeva 1996:7) Lastekirjanduse näilist lihtsust võib põhjendada sellega, et keel, mis lastele mõeldud teostes on kasutuses, on lihtsam, et sõnum lapsele paremini mõistetavam oleks. (Krusten 2003: 17)

Mõned iseloomulikud tunnused, mis eristavad lastekirjandust üldkirjandusest on kirjandusliku kommunikatsiooni asümmeetria, mis enamasti valitseb autori-teksti-vahendaja-lugeja vahel, paljud lasteraamatud omavad kahest adressaati ehk raamatus on sõnumeid võrdväärselt nii lastele kui ka täiskasvanutele. Teine oluline tegur on lastekirjanduse kuulumine samaaegselt kahte ühiskondlikku süsteemi, see on osa kirjanduslikust ja pedagoogilisest süsteemist. (Krusten jt 2006: 9,102)

Vastupidine lähenemine liigitab lastekirjanduse kindlamalt üldkirjanduse alla ning eirab võimalikke erinevusi. Kuid lastekirjandusel on siiski kindlad omadused, mis liigitavad need kindlasse sotsiaalsesse süsteemi. Lastekirjandust ning täiskasvanutele

mõeldud kirjandust on võimalik analüüsida täpselt samade põhimõtete alusel, kuid peaaegu võimatu on mõista, miks lastele meeldib Astrid Lindgreni „Pipi Pikksukk“ rohkem kui Fjodor Dostojevski „Kuritöö ja karistus“. (Nikolajeva 1996: 8)

Kõige tulemuslikum oleks lähtumine lugejaskonnast, lastekirjanduse omapära on seotud tema kahese adressaadiga. Lastekirjanduse unikaalne omadus on see, et autor ja lugeja kuuluvad kahte erinevasse kategooriasse, kuna kõik täiskasvanud on olnud kunagi lapsed, siis nad suudavad tajuda lapse süütut vaadet maailmale. Teisalt ei suuda autorid eirata oma kogemusi ning teadmisi, seega lastekirjanik, teadlikult või mitte, suunab alati oma töö kahele lugejale – lapsele ja täiskasvanule. (Nikolajeva 1996: 8)

Väikelaste kirjandus peab sisaldama kindlaid piire hea ja kurja vahel ning lool peab olema selge lõpp, kuid mida vanemaks laps muutub, seda enam hakkab ta huvituma vastuolulistest tegelastest, kes ei ole selgelt piiritletud. (Müürsepp 2003: 17)

Lastekirjandus peab arvestama lapse soo, vanuse ja kultuuritaustaga ning lisaks omama kindlaid väärtusi, mis lastele sümpatiseeriks. Raamat peab olema põnev ning kaasahaarav, et muuta lugemine lapsele meeldivaks. Väärtused, mida lastekirjandus oma lugejale edasi annab, näitavad et lastekirjandus pole olemuselt teisejärguline ning täidab olulist eesmärki lapse harimises ja väljendusoskuse loomises.

1.2. Lastekirjanduse liigid, žanrid ja valdkonnad

Lastekirjandus on ilukirjanduse iseseisev haru ning sellel on olemas ka kõik vastavad tunnused. Esindatud on kõik põhiliigid (proosa, luule, draama) ja žanrid (romaan, jutustus, muinasjutt, komöödia jne). Tekstipoeetika täiskasvanute kirjanduses ja lastekirjanduses on sarnaste kujundusvõtetega ning põhiliseks erinevuseks on see, et autor peab arvestama lugeja ealise eripäraga. (Krusten 1995: 13–14) Järgnevas peatükis on välja toodud lastekirjanduse erinevad žanrid ning nende tunnusjooned.

Lastekirjanduse jagunemine žanritesse ja tekstiliikidesse toimub sarnaselt muu ilukirjandusega, liigitumine toimub kindlat žanri või tekstiliiki iseloomustava eritunnuste alusel. Oma teoses „Lastekirjanduse teooria tutvustus“ („Introduction to the

Theory of Children's Literature“) on Maria Nikolajeva jaotanud lastekirjanduse liikideks ja žanriteks järgmiselt (Nikolajeva 1996: 10–18):

- **Muistendid** (*Folktales*). Kuigi paljud käsitlused lastekirjandusest algavad muistenditest ja muinasjuttudest, ei saa neist rääkida kui lastekirjandusest, sest need sisaldavad lastele sobimatuid teemasid. Muistendid eksisteerisid ammu enne seda kui lapsepõlve tajuti kui perioodi inimese elus. Muistendid, müüdid ja legendid ei ole kunagi adresseeritud lastele, tegelikult on need osa sellisest kirjandusest, mis loodi ajal, kui ei paistnud leiduvat muud kirjandust noortele lugejatele. Paljud muistenditest pole lastele sobilik lugemisvara, sest sageli sisaldavad need vägivalda, on ebasünda sisuga ja vastuolus hea kasvatusesega.

- **Klassika**. Üks ühisnimetaja laste lugemisvaras on niinimetatud klassika olemasolu. Klassika all on tavaliselt mõeldud erisuguseid tekste, mis algselt polnud mõeldud lastele, kuid hiljem, ümberkirjutatuna, kohandus laste vajadustega. Üheks näiteks võib pidada romaani „Robinson Crusoe“ (1719), mida ei kirjutatud algselt lastele, kuid mida lapsed hakkasid lugema. Seda peeti lastele sobivaks, sest sisaldas endas olulisi moraalseid väärtuseid ning kasulikku informatsiooni looduse ja inimtegevuse kohta.

- **Eepika, lüürika ja draamatika**. Selleks ajaks kui lastekirjandus esile kerkis, oli täiskasvanute kirjanduses olemas oma kirjanduslik süsteem. Kirjanduse traditsioonilist jaotumist eepikaks, lüürikaks ja draamatikaks peeti lastekirjanduses ebaoluliseks ning lüürika ja draamatika kui kirjanduse põhiliigid on lastekirjanduse kontekstis marginaalsed nähtused. Lastekirjandusest rääkides mõeldakse eelkõige proosat, st lugusid, mis kuuluvad eepika alla, ning lastekirjanduse ajalugu koosneb enamjaolt eepika vormide arenemisest.

- **Mitteilukirjandus**. Kui täiskasvanutele mõeldud kirjanduses on palju mitteilukirjanduslikke teoseid, siis lastekirjanduses leidub väheseid raamatuid, kus peategelaseks pole väljamõeldud tegelane. Mitteilukirjanduslike tekstide kasutamine lastekirjanduses on piiratud seetõttu, sest nendes teostes on hulgaliselt informatsiooni ning see muudab need teosed lastele mõistmatuks. Mitteilukirjanduslike tekstide alla võib liigitada mitmeid ajaloo ja teadusraamatuid ning biograafiaid.

- **Vormel-lood** (*Formula Stories*). Sisaldavad kindlat mustrit, mis on seotud kindla temaatikaga teoses (seiklus, müsteerium, romanss). Sarnaselt täiskasvanute

kirjandusega on lastekirjanduse vormel-lugusid kritiseeritud korduvuse pärast. Vormel-lugude alla kuuluvad näiteks muinasjutud, sest neil on kindel algus, süžeeilin ning lõpp.

- **Looma- ja loodusjutud.** Paljud looma- ja loodusjutud, mis ei ole adresseeritud esmaselt lastele, kuid kirjeldavad elusloodust, on saanud laste lugemisvara osaks. Mitmed looma- ja loodusjutud kirjeldavad loomi nende looduslikus keskkonnas ja neile omase käitumisega. Teisalt on mitmetes lugudes kasutatud inimesetaolisi loomi, kes mõnikord kannavad riideid ning kellel on inimesele omane mõttemaailm. Kolmas viis on lemmiklooma kujutamine, kes on võimeline lapspeategelasega suhtlema. Üheks loomajutu näiteks on K. Grahame „Pajud tuules“ (1908), kus tegelasteks on loomad, kes satuvad erinevatesse seiklustesse.

- **Lelulood** (*Toy Stories*). Kuigi see pole rangelt võttes žanr, on mänguasju kujutavad lood lastekirjanduses väga levinud, eriti noortematele lastele mõeldud lugudes. Sarnaselt loomadega, on mänguasjades kujutatud lapsi ja seega on leلود lastekirjanduses olulisel kohal. Lelulugudes on enamasti kujutatud kahte maailma: mänguasjad kas eksisteerivad omaette maailmas või on kontaktis lapspeategelasega. Näiteks Eno Raua teoses „Sipsik“ (1962) elab kaltsunukk Sipsik n-ö pärismaailmas ning talle õpetab elutõdesid lapspeategelane Anu.

- **Fantaasiakirjandus.** Selle üheks kindlaks omaduseks on maagia või mõne muu üleloomuliku jõu eksisteerimine realistlikkus maailmas. Maagia kohalolu võib olla märgatav imepärase olendite, esemete või sündmuste kaudu. Fantaasiakirjandust võib umbkaudselt defineerida narratiivina, kus on olemas primaarne ja sekundaarne maailm ehk reaalne maailm ja mõni teine, maagiline või fantaasiamaailm. Maagia sissetoomist igapäevaellu on kujutatud mitmeti, realistlikkusse maailma kombineeritakse fantaasiamaailma detaile, mis võib olla uue ja täieliku universumi loomine, millel on oma ajalugu ning loodusseadused, või ainult võlujõuga tableti loomine, mis annab selle sööjale realistlikus maailmas võime loomadega rääkida.

- **Realistlik romaan.** Lastekirjanduses kasutatakse realismi iga teksti kirjeldamiseks, mis ei sisalda maagiat või üleloomulikke elemente, seega on üldistatult enamus ilukirjandusest realistlik kirjandus. Kuigi sageli kasutatakse terminit „realistlik romaan“ narratiivide puhul, mis kujutavad igapäevaelu ning kus on kujutatud igapäevaste küsimuste ja probleemide lahendamist.

- **Noorsooromaan.** Romaan ei pea olema adresseeritud teismelistele ning peategelaseks ei pea olema lugeja eakaaslane, kuigi viimast nõuet tavaliselt täidetakse. Noorsooromaan on vahendajaks lastekirjanduse ja täiskasvanute kirjanduse vahel, kus kujutatakse tegelasi marginaalsetes olukordades lapse- ja täiskasvanuea vahel. Oluliseks tunnuseks on peategelase kõhklemine ning oskamatus täiskasvanuikka astumiseks, tähtsad on ka pisut pealiskaudsemad tunnused nagu suurlinna elu, üksildus, põlvkondadevahelised lahkeliid, seks ning vägivald. Sageli on esindatud teismeele elemendid, nagu muusika, riided ja toit ning släng.

- **Luule.** Alati olnud olulisel kohal rahvakultuuris, kus teda leiab erinevate tseremooniade lauludes või loitsudes. Lasteluules on esindatud hällilaulud, õpetlikud laulud jpm. Paljud luuletused põhinevad rütmil, riimil, sõnamängul, onomatopoesial, alliteratsioonil ja teistel helimängudel. Nad on lühikesed, kergesti meelde jäävad, neid on võimalik laulda ja lisada juurde erinevaid liigutusi. Lasteluule on suureks abiks keele õppimisel. Tänapäeva lasteluules on kujutatud lapse igapäevategemisi või stseene õnnelikust lapsepõlvest.

- **Pildiraamat.** Kindlasti tuleks eristada illustreeritud raamatuid väikestele lastele ning pildiraamatuid. Illustreeritud raamatus on pildid kooskõlas tekstiga ja need kujutavad episoodi antud tekstist. Sageli toimib tekst ilma illustratsioonideta ning kui illustratsioone muudetakse, täidaks tekst siiski oma otstarvet. Pildiraamatutes on teksti ja illustratsioonide koosmõju olulisem, ilma ühe osata on keeruline tervikut mõista. Pildiraamatud on ka värvimisraamatud, kus teose autor õpetab last näiteks loomi tundma.

- **Huumor ja nonsens.** Sageli on huumorit ja nonsenssi jaotatud erinevateks žanriteks, kuid tegelikkuses sisaldavad mitmed lastekirjanduse teosed huumori ja absurdi elemente. Sellesse kategooriasse kuuluvad mitmed teosed, näiteks A. Lindgreni „Pipi Pikksukk“ (1952), kus ühes peatükis Pipi otsib spunki.

Žanr annab loole n-ö raami, mille kaudu lugeja saab aru, mis edasi hakkab juhtuma. Tegelase ja asukoha loomine, süžee ennustatavus ning teema selgesõnalisus on sageli seotud žanriga. Kõige täpsemad erinevused on fantaasia- ja realistliku kirjanduse vahel. Realistlikes lugudes on kujutatud igapäevaseid probleeme, ajaloolisi sündmusi, spordilugusid ning need lood jälgivad loomi nende igapäevases elukeskkonnas.

Fantaasiikirjanduses esinevad probleemid võivad olla sama päevakajalised, kuid nende lahendamisel on kasutatud maagiat või üleloomulikke jõude. (Wolf 2004: 51)

Shelby A. Wolf pakub oma raamatus „Kirjanduse tõlgendamine lastega“ („Interpreting Literature with Children“) järgneva jaotuse (Wolf 2004: 51–53):

- **realistlik kirjandus** – lood, mis võivad juhtuda reaalses maailmas ning kus on kujutatud usutavaid teemasid ning ehtsaid probleeme;
- **probleemikeskne realistlik kirjandus** (*Problem Realism*) – lood, mis tegelevad kindlate probleemide lahendamisega ning põhitõdedega;
- **ajalooline fiktsioon** (*Historical Fiction*) – teosed, kus tegevus toimub minevikus ja on seotud mingi kindla ajaloolise sündmusega; keel on ajastukohane ning olulist rõhku pannakse asukohale;
- **müsteerium** (*Mysteries*) – tekstid, mis rõhuvad teadmatusel ning on ootamatu lõpplahendusega;
- **loomalood** – lood, mis on seotud loomade igapäevaelu ja -käitumisega; sageli seotud inimesega, kes loomadega tegeleb, vaatleb nende käitumist vms;
- **fantaasiikirjandus** – lood teistest maailmadest, seda iseloomustavad veel üleloomulikud jõud ja rääkivad loomad;
- **muistendid ja muinasjutud** – väljakujunenud suulisest traditsioonist ning muutuvad koos põlvkondade vahetumisega, sisaldavad sageli erinevaid õppetunde;
- **valm** (*Fable*) – lühilood, millel on õpetlik sisu ning enamasti on tegelasteks loomad;
- **legendid** – lood üleelusuurustest rahvuskangelastest;
- **kõrgfantaasia** – lood, mille keskmes on hea ja kurja vaheline võitlus ja kus tegevus toimub detailses fantaasiamaailmas;
- **müüdid** – tekstid inimestest ning nende jumalatest, pakuvad seletusi loodusnähtustele, annavad juhiseid;
- **ulmekirjandus** – tegevus toimub tulevikus, oluline koht on tehnoloogilistel eksperimentidel.

Üldisema kirjandusloos alla tavaliselt ei paigutata aime- ja tarbekirjandust, kuid lastekirjanduses on raske sellist eristatust teha. Mare Müürsepp on välja pakkunud lastekirjanduse valdkonnapõhise jaotuse (Müürsepp 1996: 11): 1) muinasjutud (rahva- ja autoriseeritud jutud); 2) fantaasiakirjandus (kunstmuinasjutud, muinasjutt-romaanid); 3) realistlik kirjandus; 4) teaduskirjandus.

Kuna žanrid on ajas muutuvad ja sageli ka segunevad, siis see põhjustab kindlate žanrite esilekerkimist teatud perioodil ning teise taandumist. Kuni 18. sajandini jälgiti rangelt žanripuhtuse nõuet, kuid alates 20. sajandist on tekkinud mitmeid erinevaid liit- ja segavorme ning uusi žanre. (Krusten jt 2006:173) Nagu on märgata ka eelmistest jaotustest on lastekirjandust võimalik liigitada mitmeti, võttes arvesse erinevaid aspekte ning seeläbi jõuda erisuguste tulemusteni ning võib öelda, et lastekirjanduses on tekkinud rohkelt liit- ja segavorme.

1.3. Lastekirjanduse teemasid

Lastekirjanduse sõnastikus on teemat defineeritud peamise arendava motiivina, mis kujutab peamist ainevaldkonda teoses. Enamasti on teemad omakorda jaotatud kõrval- ja peateemadeks. Kõrvalteemade ülesanne on peateemat toetada ja täpsustada ning kõrvalteemad on tavaliselt väiksema ulatusega kui peateemad. (Krusten jt 2006: 177) Järgnevalt on välja toodud sagedamini esinevad peateemad eesti laste- ja noortekirjanduses toetudes „Lastekirjanduse sõnastikule“.

Kool on lastekirjanduses üks olulisemaid teemasid, mille kaudu käsitletakse õpilaste omavahelisi, õpilaste ja õpetajate ning kodu ja kooli suhteid. Kooli teema olulisus peitub selles, et koolimine on lapse elus üks tähtis muutus, sellega seoses on lapsel rohkem kohustusi, mis piirab mänguaega, muudab päevakava. Koolimine või koolivahetus on lapse üks põhilisemaid katsumusi. (Krusten jt 2006: 88)

Töökus on rahvajuttudes välja toodud kui üks olulisemaid väärtusi. Töö kujutamine on kooskõlastatud vastava ajajärgu lapseõlvekujutusega ning esile tõuseb eeskätt töö kahene kujutamine. Töö teemat on kujutatud perele rahateenimise võimalusena, kuid teisest küljest kui võimalust iseseisvuda ja maailma avastada. Töö teemat on kasutatud

kasvatustegurina ning iseseisva tööelu algus on otsustav samm noore elus. (Krusten jt 2006: 188)

Sõpruse teemat võib pidada üheks kesksemaks kõigis lastekirjanduse žanrites ning see võib moodustada teose põhiprobleemistiku. Sõpruse teemat on kujutatud mitmepalgeliselt ja rohkete variatsioonidega, sageli on kujutatud ühevanuseliste ja sama-sooliste laste sõprust, kuid levinud on ka erisooliste ja eri vanustes laste sõpruse kujutamine. Laste ja täiskasvanute vahelist sõprust on kujutatud harva. Sageli on kujutatud laste ja loomade omavahelist sõprust, laste sõprust mänguasjadega või fantaasiaolenditega. (Krusten jt 2006: 170)

Looduse teemas on eelkõige kujutatud last looduses mängimas ja töötamas, suhtlemas loomadega, kuid oluliseks on muutunud keskkonna teema. Rahvaluules on loodust esitatud sõbrana, koduse ja turvalise paigana. Lastele on kirjutatud palju looduteemalist aimekirjandust, mis vahendab põnevalt erinevaid teadmisi looma- ja taimeriigist. (Krusten jt 2006: 111)

Mitmed teemad, mida tänapäevases lastekirjanduses lahatakse, on päevakajalised ning muutuvad koos ühiskonnaga. Lastekirjanduses seletatakse lastele erinevaid probleeme, nagu koolikiusamine või varastamine, lahti selliselt, et see oleks neile arusaadav.

1.4. Realistlik lastekirjandus

Kuna antud töös analüüsitakse teoseid, mis kuuluvad realistliku lastekirjanduse valdkonda, siis on selles alapeatükis põgusalt käsitletud realistlikku lastekirjandust.

Realism kirjeldab kirjanduses tunnetuslikku hoiakut ja loomingutüüpi, mis püüdleb keskkonna ja tegelaste tõepärase ja täpse kujutamise poole. (Krusten jt 2006: 152) Lastekirjanduses kasutatakse realismi iga teksti kirjeldamiseks, mis ei sisalda maagiat või üleloomulikke elemente, seega on valdav enamus ilukirjandusest realistlik. Sageli kasutatakse seda terminit narratiivide puhul, mis kujutavad igapäevaelu ning kus on kujutatud igapäevaste küsimuste ja probleemide lahendamist. (Nikolajeva 1996: 15–16)

Realismi põhižanr on romaan, mille keskmes on tavaline inimene, kellel on usutav probleem. Sündmused on esitatud loomulikus keeles, palju kasutatakse dialoogi ja üksikasjalikke kirjeldusi. Lastekirjanduses on oluline koht positiivsel elutunnetusel, kuid elutõdede moonutamist reeglina välditakse. Realistlik lastekirjandus tegeleb lapse kujutamisega tema kaasajas. Autorid seavad teose keskmesse lapse ning esitavad sündmusi tema vaatepunktist. (Krusten jt 2006: 152)

Krimikirjandust on enamasti stiililiselt määratletud realistliku kirjanduse alla, sest kujutatakse tõepärast keskkonda, mille loomiseks kasutatakse tsitaate ajakirjandusest ning illustratsioone, mis võimaldavad lugejal uskuda, et iga kuritegu leiab lahenduse, kui läbi viia hoolikas uurimine. (Knight 2010: 232)

2. Krimikirjanduse žanritunnused. Krimikirjanduse elemendid laste- ja noorteraamatutes.

2.1. Krimikirjanduse žanritunnused

Kriminaalkirjandus kuulub ajaviitekirjanduse alla ning selle põhiteemaks on **kuritegu ning selle lahendamine**. Kuritegu toimub loo alguses ning enamasti on selleks mõrv, harvem (rahasumma, vääriseseme) vargus või kellegi kadumine. (Krusten jt 2006: 92) Mõistatuse lahendamine paneb lugeja detektiiviga kaasa mõtlema ning julgustab uurijat imiteerima, mälus taastama eelnevaid sündmuseid ja otsima mõistatusele lahendust. (Scaggs 2005: 35)

Krimikirjanduse põhitunnuseks on süžee, mis peegeldab alati seda aega, kultuuri ja sotsiaalseid väärtuseid, millal teos on kirjutatud, loos võib olla kajastatud ka muutuseid, mis sel ajal ühiskonnas toimunud on. Krimiteemalised tekstid on enamasti kriminaalromaanide sarja osad, kus kirjeldatakse sama detektiivi elu ja tema tööd. (Knight 2010: 3)

Krimikirjandust iseloomustab mitu korduvat ja tüüpilist elementi. Tavaliselt on tegelane **detektiiv** või uurija, tegeletakse mõistatuse lahendamisega (ei pruugi alati olla kuritegu) ja viiakse läbi **uurimine**, mille käigus saladus lahendatakse. (Rzepka 2005: 10) Heaks näiteks nende elementide illustreerimisel on Charles Dickens'i romaan „Sünge maja“ (1853), kus uurija Bucket peab lahendama advokaadi surmaga seotud saladusi. Teoses viiakse läbi uurimine, mille käigus kontrollitakse **alibeid**, erinevaid motiive ning leitakse kaks kahtlustatavat, kes osutuvad süütuks. Samuti on kasutusel mitmeid erinevaid uurimismeetodeid, näiteks **jälitamine**, ja teose lõpuks leitakse mõrvar ülesse.

Kriminaalromaanides on olulisel kohal ebameeldivad või **kahtlasena tunduvad tegelased**, kelle hulgast sageli leitaksegi kuriteo sooritaja. Tavaliselt on need kõrvaltegelased või episoodilised tegelased, kes on kas pätid, vargad või bandiidid.

Detektiiv peab kas uurima nende tegevust või nende abi kasutama, et kuritegu lahendada. (Szpak 2013)

Kriminaalromaanis juhib pingelist uurimist politseiuurija, eradetektiiv või nutikas kõrvalseisja, kes juhuslikult sündmustesse haaratakse. (Krusten jt 2006: 92) Pärast kuriteo avastamist järgneb kuriteopaiga ülevaatus, **tunnistajate ülekuulamine** ning asitõendite otsimine. Samuti on olulisel kohal **järelduste tegemine** ja faktide ümberlökkamine, olulisel kohal on **rituaalne arupidamine** kabinetis ning juurdlus-ülesannete täpne formuleerimine. (Peep 1996: 24) Enamasti on **uurimine edukas** ning kuritegu või mõistatus lahendatakse ning kadunud väärisesemed leitakse ning tagastatakse nende õigele omanikule. (Krusten jt 2006: 92)

Olulisel kohal on kriminaalromaanides **pinge** ja hädaohu tunnetamine. Enamasti kruvitakse krimiteostes pinget ülesse kuni lõpplahenduse leidmiseni ning mida lähemale detektiiv kuriteo lahendamisele jõuab, seda rohkem hakkab suurenema ka hädaohu tunnetamine. Uurija võib tunnetada ohtu kas tegelaste käitumisest või teda ümbritsevast keskkonnast. Kuigi kriminaalromaanis asukoht pole oluline, võib hästi valitud taust teosele palju juurde anda. (Szpak 2013)

2.1.1. Tegelased

Tegelased kriminaalkirjanduses on teisenevad, detektiive on kujutatud ebamaistena ning nad aitasid kuritegusid lahendada oma talendi jõuga, kuid selle tegelase kõrvale tekkis ka jõhkra ning omavolitseva detektiivi kuju. Oluline roll on olnud nutikatel kõrvaltvaatajatel, kes abistavad võime kuritegude lahendamisel. Detektiivide kõrvale hakkas ka kujunema n-ö James Bondi tüüpi supermees, kes tuli üksi toime kurjategijate kampadega. Olulisel kohal on detektiivide huvipakkuv karakter ja isiksus. (Peep 1996: 77–78) Kuritegusid mõistuse ja nutikusega lahendasid näiteks A.C. Doyle'i loodud Sherlock Holmes ja Agatha Christie belglasest detektiiv Hercule Poirot. Jõhkra detektiivi kuulsuse on saanud Mickey Spillane'i loodud tegelaskuju Mike Hammer

teoses „Mina, vandekohus“ („I, the Jury“, 1947), kes oli äärmiselt agressiivne ning raevukas.

Võttes aluseks tegelaste korduvad omadused, on võimalik koostada detektiivide koondportree. Järgnev loetelu on koostatud Harald Peepi teose „Kolm laipa, kõik surnud“ põhjal. (Peep 1996: 85–88)

Välimus:

- mees (väheste eranditega leiab ka naisdetektiive, nagu Miss Marple);
- tavaliselt eakas;
- enamasti vallaline;
- suurekasvulised (J. Bond 183 cm, H. Jason 185 cm);
 - Leiab ka pisemaid kangelasi, kes pigem äratavad tähelepanu asjaliku mõttetööga ning neile on omastatud mitmeid naiselikke jooni, nagu edevus ja leebus (H. Poirot 160 cm).
- kehakaalu juures on eelistatud äärmused, kas suurekaalulised (Nero Wolfe 140 kg) või kõhetud tegelased (J. Bond 76 kg);
- lõuga kirjeldatud neljakandilisena;
- näovärv kas punetav (N. Wolfe) või kahvatu (S. Holmes).

Üldiselt on detektiivi välimust kujutatud skemaatiliselt ja mõnikord piisab ainult tähtsamatest epiteetidest. (Peep 1996: 90)

Detektiivide elukutsevalikud on samuti üsna sarnased. Esiteks võib välja tuua professionaalsete **korrakaitstajate** leeri, kelle hulka kuuluvad näiteks Maigret, Beck, Hawes jpt. Teise grupi moodustavad **eradetektiivid**, kellel on rohkem vabadust improviseerida, kuid ka vähem võimalusi kurjategija avastamiseks. Sinna gruppi kuuluvad näiteks Holmes, Wolfe, Archer. Kolmanda grupi moodustavad n-ö **amatöörid**, kes aitavad ametivõimudel saladusi lahendada ning kurjategijaid leida. Siin grupis on mitmete elukutsete esindajaid, nagu arstid (Gideon, Fell), vanadaamid (Marple), ajakirjanikud (Trent, Cockren) ja vaimulikud (Brown, Small). Amatöörid tegutsevad tavaliselt tuttavas keskkonnas ning neil on võimalik tungida ühiskonna kõikidesse kihtidesse, mistõttu on nad erakordselt tõhusad informatsiooni hankimisel. (Peep 1996: 86–87)

Selleks et detektiivid oleksid võimelised oma ülesanded täitma, on neile omandatud erinevaid jooni, mida saab jaotada kolmeks. Olulisel kohal on **kõrge erialane professionaalsus**, näiteks Holmesi teadmised kriminalistikast ja keemiast, samuti universaalsus ning kõigeteadmised. Enamasti on tegelasel peen **hobi**, mis on lisatud värvinguks ning tavaliselt ei aita juurdluse läbiviimisel, näiteks viulimäng, tantsuoskus või teadmised antiikkultuurist. Nende oskuste ja harrastuste põhieesmärgiks on luua detektiivist reaalse isiku mulje. Olulisel kohal on **inimlik nõrkus**, nagu alkohol, suitsetamine, iluvead. Huvitavat lisa pakub ka rahvuslik eripära. (Peep 1996: 94, 96–97)

Paljudel detektiividel on n-ö **teekaaslased**, kes on tegevusse toodud selleks, et paremini lugejani jõuda. Tema põhiliseks ülesandeks on detektiivi mõttekäigu lahti-seletamine, valelahenduste väljapakkumine ning vastuvaidlemine, sageli on teekaaslase ülesandeks ka detektiivi „musta töö“ tegemine. Samuti on nende ülesandeks detektiivi tarkuse rõhutamine, kuna tekib kontrast detektiivi ja tema kaaslaste vahel, kus detektiivil on saladus juba lahendatud, kuid tema kaaslasel veel mitte. (Scaggs 2005: 21) Sageli on teekaaslased asendamatud, aidates oma teadmiste, oskuste või sellega, et legaliseerivad eradetektiivi tegevuse. (Peep 1996: 103) Tuntud teekaaslasteks on S. Holmesi dr. Watson, H. Poirot'i kapten Hastings ja peainspektor Japp ning Nero Wolfe'i Archie Goodwin.

2.1.2. Ülesehitus

Krimikirjanduses on kompositsioonil oluline roll ning kuigi lugeja ei pruugi neid tajuda, on enamusel krimiteemalistel teostel kindel skeem. Näiteks on teostel **standardalgus**, laip leitakse teoses päris alguses või on kirjeldatud rahulikku pilti, mida kuritegu lõhkuma hakkab. Kolmas võimalus on loo alustamine lõpust, kohtulaua ees juhtunu kirjeldamine ning toimunu üle arutlemine. (Peep 1996: 99) Kindla skeemi järgimine võib muuta kirjandusteose igavaks ja ettearvatavaks, kuid krimikirjanduses annab skeemi järgimine teatud eelise. Näiteks, kui jõuda punktini, kus oleks võimalik

kasutada klišeed „ülemteener tegi seda“, siis seda saab kasutada nii üht- kui ka teistpidi. (Rzepka 2005: 12–13)

Tegevuse arendamine toimub mitmeti, enamasti kasutatakse üldlevinud reegleid, nagu info kuhjamise vältimine, läbiv tegevus jaotatakse üksikuteks episoodideks, pinget tõstetakse astmeliselt ning välditakse läbipaistvust. Kuid erinevalt muust kirjandusest, kus on olulisel kohal tegelaste, sündmuste ja keskkonna **selge piiritlemine**, on krimiteoses **oluline saladuse põhimõte**, keskendutakse mingile põhiküsimusele ning argielu üksikasjad jäävad selle varju. Kuritegu loob erandliku olukorra ning sellega seoses kaotavad igapäevased detailid varasema tähtsuse. Krimikirjanduses on oluline roll **kunstlikul müral** ehk kõrvalejuhtivatel tegevustel ning kahtlasevõitu tegelastel, mis muudab lõpplahenduse üllatavamaks. (Peep 1996: 99–100)

Krimiromaanis on oluline veel ka **autori suhtumine** oma tegelastesse. Enamasti on tunda, et kirjanik on seaduse poolel, see võib väljenduda idealiseerimises, pooldavas jutustamises või võitlemise õigustamises positiivse lõpplahenduse kaudu. Realistid on tavaliselt erapooletumad, kuid nemadki ei varja oma poolehoidu. (Peep 1996: 104)

Lõpplahendused on tavaliselt krimikirjanduses sarnased. Kurjategija saab alati **karistada**, kas ametivõimude või jumaliku sekkumise poolt. Mõningates teostes proovitakse kurjategija pigem ümber kasvatada kui trellide taha saata. (Scaggs 2005: 25)

2.2. Krimikirjanduse elemendid laste- ja noorteraamatutes

Täiskasvanute ja laste krimikirjanduse vahele on keeruline selget piiri tõmmata, sest lapsed loevad ka täiskasvanutele mõeldud kirjandust. Lastele on loodud mitmeid krimikirjanduse kogusid, kus on kasutatud lugusid, mis on algselt mõeldud täiskasvanud lugejale. Üheks näiteks võib tuua Philip Pullmani toimetatud valikokogu „Detektiivlood“ („Detective Stories“, 1998). Antoloogiasse on koondatud krimiteemalised lood lastele, kuid see sisaldab ka selliste autorite loomingut, nagu Damon Runyon ja Agatha Christie, kelle teosed olid mõeldud täiskasvanud lugejale. (Routledge 2010)

Lastekirjanduses on laialdaselt kasutatud ära põnevust, mis tuleneb mõistatuse või kuriteo lahendamisest. Enamasti on **detektiiviks lugeja eakaaslane**, harvem loom, kes on kas kuriteo ohver või satub pooljuhuslikult sündmuste keskpunkti. (Krusten jt 2006: 92) Seega võib öelda, et lastest detektiivid on harrastusdetektiivid, kes abistavad ametivõime oma nutikusega ja oskusega läheneda kuriteole teisiti võrreldes täiskasvanud uurijaga.

Mitmes teoses on detektiiviks **grupp lapsi** ning see aitab hajutada vastutust, mida peaks kandma üks uurija. Kuriteo lahendamine muutub kollektiivseks tegevuseks, kus kõigil lastel on oluline roll mõistatuse lahendamisel. Tegutsemine suurema grupina annab detektiividele võimaluse märkamatuks jääda, sest täiskasvanud ei pane nende tegevust tähele, kuna neile näib laste tegevus mänguna. Kuid see annab detektiividele rohkem võimalusi märkamatult tegutseda ning kuritegusid lahendada. (Routledge 2010) Detektiivide grupp uurib kuritegusid Mika Keräneni „Eesti laste krimka“ sarja raamatutes ning noorte uurijate vanematele tundub laste tegevus mänguna, kuid tegelikult lahendatakse mitmeid kuritegusid, mis Supilinnas toime on pandud.

Lastekirjanduses on kirjutamata reegliks, et kurjategija tegutseb lugeja silme all teose esimeses veerandis ning lapsdetektiivide läbiviidav **uurimine on alati edukas** – kurjategijad tabatakse ning nad saavad **õiglase karistuse** ja mõistatused, saladused leiavad lahenduse. (Krusten jt 2006: 92)

Lastekirjanduses **uuritakse** enam **varguseid**, harvem mõrtsukaid või spioone. (Krusten jt 2006: 92–93) Vargust uuritakse näiteks Izy Penguin'i teoses „Painduv vanaema“ („Grandma Bendy“, 2012), kus räägitakse vanaemast, kes on väga painduv ning suurepärane murdvaras, kuid kui tema enda majja sisse murtakse, hakkab ta oma oskust headel eesmärkidel kasutama. Astrid Lingreni teoses „Meisterdetektiiv Blomkvisti ohtlik elu“ (1951) uuritakse vana Greni mõrva ning spioone on kajastatud Arkadi Gaidari „Trummilööja saatuses“(1956).

Kriminaalne süžeeilin võib esineda ka kõrvalteemana, näiteks Astrid Lindgreni „Hulkur Rasmus“ keskendub põhiliselt lastekodulapse kodu otsingutele, kuid kõrvalteemana on kajastatud röövi. Kriminaalne mõistatus võib osutada ka vembuviskamiseks, näiteks Eno Raua teoses „Päris kriminaalne lugu“ (1972) uuritakse lapseröövi, kuid hiljem selgub et tegemist on naljaga. (Krusten jt 2006: 93)

Teismelistele on kirjutatud mitmeid raamatusarju, kus tegeletakse erinevate mõistatuste ja kuritegude lahendamise, jättes lugejale mulje, et kurjategijatega toimetulemine on kerge. Üheks selliseks raamatusarja näiteks võib olla Carolyn Keene'i „Nancy Drew“, kus noor tütarlaps lahendab nii mõistatusi kui ka kuritegusid. (Krusten jt 2006: 93)

Cristopher Routledge toob oma artiklis välja, et 20. sajandi alguses soovitati skautidel lugeda kriminaalromaane, et parandada oma vaatlus- ning järeldusoskust, mis võimaldaksid noortel lugejatel hinnata erinevate inimeste iseloomu. (Routledge 2010) Seega saab väita, et krimikirjanduse lugemine aitab lastel arendada loogilist mõtlemist, järelduste tegemist ning erinevate detailide märkamise oskust.

3. Mika Keräneni elu ja looming

Mika Arto Juhani Keränen sündis 24. novembril 1973. aastal Helsingis. Tartus lõpetas ta bakalaureuse kraadiga eesti ja soome-ugri keeleteaduse 1999. aastal ning on töötanud tõlkijana, eesti ja soome keele õpetajana. Mika Keränen tuli 1993. aastal Eesti Põllumajandusülikooli õppima metsandust, kuid huvist eesti keele vastu jäi Põllumajandusülikool pooleli ning ta suundus Tartu Ülikooli eesti filoloogiat õppima. (Maaleht 2009) 2011. aastast alates töötab Mika Keränen Tartu Ülikooli keelekeskuses soome keele õpetajana ning vabal ajal on ta ametis jalgpallitreenerina. (Merisalu 2012)

Mika Keränen alustas oma loometeed kõigepealt koomiksitega, kuid kuna keeleline aspekt pakkus talle rohkem huvi, kadusid pildid ja oluliseks sai tekst. (Merisalu 2012) 1997. aastal sai Mika Keränenist Tartu Noorte Autorite Koondise üks taasasutajaid ning sellega seoses võttis ta endale Mihkel Kera pseudonüümi, kelle nime alt andis ta 2003. aastal välja eestikeelse luuleraamatu „Tähelepanekuid noorusaastatest“ (Hüvato 2004)

Lisaks kirjanikutööle on Mika Keränen tegelenud tõlketööga. Ta on soome keelde tõlkinud Mehis Heinsaare "Härra Pauli kroonikad" ning Andrus Kivirähki "Romeo ja Julia" samuti Hasso Krulli, Wimbergi ja Veiko Märka loomingut. Kuigi ta on tegelenud ka Luule Viilma raamatute tõlkimisega, ei ole kirjanik seda tööd esile toonud. (Märka 2009)

2012. aastal andis Mika Keränen välja teose „Minu Supilinn“, kus ta annab ülevaate Tartu Supilinnast, sealt leitud sõpradest ja ka Tartu vaimust, kes elab Mehis Heinsaare koridoris. Lisaks Supilinnale on seal juttu meheks kasvamisest, poisitempudest ja muust, mis sinna vahele on jäänud. (Keränen 2012)

Mika Keränen on välja andnud kuus lasteraamatut: esimene raamat „Varastatud oranž jalgratas“ ilmus 2008. aastal, „Peidetud hõbedane aardelaegas“ 2009. aastal, „Vana roosa maja“ 2010. aastal, „Salapärane lillenäppaja“ 2011. aastal ning tänavu tuli

välja „Eesti laste krimka“ sarja viies raamat „Professor Must“. (Eesti Lastekirjanduse Keskus 2013)

Mika Keränen kirjutab peamiselt krimikirjandust lastele vanuses 8–13 aastat ning tema teosed pakuvad vaheldust, kuna tänapäeva lastekirjanduses domineerib nii algupärandite kui ka tõlkekirjanduse osas pigem fantaasiakirjandus. (Wimberg 2012)

Erandlik on Keräneni 2012. aastal välja antud lasteraamat „Armando“. Teos räägib Argentiinast Eestisse kolinud poisist, kelle kohanemine uues riigis ja uues koolis, Tallinna Kivimäe Põhikoolis, ei toimu päris ladusalt. Raamatus rõhutatakse sallivust teiste rahvuste suhtes, sisse on toodud ka sporditeemaatika ja kuidas sport erinevaid inimesi ühendab. (Tallinna Keskraamatukogu 2012)

Mika Keräneni esimene krimiteemaline lasteraamat „Varastatud oranž jalgratas“ ilmus 2008. aastal ning selle loo kirjutamiseks sai ta inspiratsiooni, kui luges oma vanemale tütrele ette unejutte. Keränen on ise öelnud, et „Varastatud oranži jalgratta“ eeskujudeks on olnud tema enda lapsepõlve lemmikkirjanikud, nagu Enid Blyton, kelle krimisarjas uurivad kuritegu vennad Julian ja Dick, nende õde Anne ja sugulane Georgina ning koer Timmy. Samuti oli „Varastatud oranži jalgratta“ lool oma prototüüp, nimelt varastati Supilinnas ühelt soome õppejõult jalgratas ning sel põhjusel on teose kaanele kirjutatud fraas *põhineb tõestisündinud lool*. (Märka 2009)

Kõige rohkem tunnustust on Mika Keränen pälvinud oma raamatusarjaga „Eesti laste krimka“, kuhu kuulub viis teost: „Varastatud oranž jalgratas“, „Peidetud hõbedane aardelaegas“, „Vana roosa maja“, „Salapärane lillenäppaja“ ning käesoleval aastal lisandus sinna teos „Professor Must“. Kuna eesti lastekirjanduses on tükk aega puudunud hea krimka, siis Mika Keränen on asunud seda lünka täitma. Kõikides teostes tegutsevad viis sõpra – Mari, Reilika, Sadu, Anton ja Olav – ning koos moodustavad nad salaselts Rampsu, mis tegeleb Supilinnas toimuvate kuritegude ja saladuste lahendamisega.

Peategelased, viis nutikat Supilinnast, on tähelepanelikud ning uudishimulikud ja see aitab neil lahendada erinevaid mõistatusi. Kuid „Eesti laste krimkas“ leidub teisigi värvikaid tegelasi, keda on kirjeldatud värvikalt ning tabavalt, kuid siiski usutavalt. Mika Keräneni lasteraamatud pole jaotatud tüdrukute- ega poisteraamatuteks, nad on lasteraamatud, kus on oluline roll mängida nii poistel kui ka tüdrukutel. Tegelased

saavad omavahel hästi läbi, nad on kõik nutikad ning enesekindlad. (Tomusk 2010: 14) Teoste sündmuspaiku, Supilinna ja ka Karlovat, on autor kirjeldanud usutavalt ning veenvalt. Majade ja tänavate kirjeldused on täpsed, kuid õhustik on siiski südamlük ning helge. (Ojasaar 2010: 14)

Lisaks kuriteole ja selle lahendamisele on teostes välja toodud mitmeid teisi teemasid. Väga olulisel kohal on kool, selle tähtsust on rõhutatud ning isegi kui laste on käsil mõni põnev uurimine, siis koolist ei puuduta. Samuti on sisse toodud spordi teema. Kõikidel lastel on oma spordiala, mida nad harrastavad ning kui tekib mõni nägelus või vasturääkimine, siis see lahendatakse pigem sportlikult. (Tomusk 2010: 14) Näiteks teoses „Peidetud hõbedane aardelaegas“ tekib Mari ja Olavi vahel tüli ning see lahendatakse penaltite löömisega, kus Mari saab tõestada, et poisid ja tüdrukud ei erine oma võimete poolest.

Keräneni teostes tegeletakse näiliselt väikeste probleemidega, kuid selle taustal leiavad kajastamist suuremadki probleemid. Näiteks teoses „Vana roosa maja“ räägitakse muinsuskaitse olulisusest, teoses „Peidetud hõbedane aardelaegas“ tutvustatakse Eesti ajalugu ning räägitakse ka koolikiusamisest ning kodutute inimeste elust. (Ojasaar 2010: 14)

Oma teostega pole Keränen kedagi jäljendanud, vaid loonud lastepõneviiku koos sinna kuuluva sündmustiku, tegelaste ja skeemidega. Teoste sündmustik on hoogne, lõbus ja põnev ning tegelased on hästi välja joonistatud. (Vaiksoo 2010: 553)

Eesti Lastekirjanduse keskuse andmetel on Mika Keränen pälvinud oma töö eest lastekirjanduses kaks auhinda: 2009. aastal sai ta teose „Peidetud hõbedane aardelaegas“ eest Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastapremia ning 2012. aastal saavutas ta sarjaga „Eesti laste krimka“ Nukitsa konkursil II koha. (Eesti Lastekirjanduse Keskus 2013)

Jaanus Vaiksoo on oma artiklis „Lastekirjandus vallutab uusi tippe“ välja toonud Mika Keräneni teosed „Varastatud oranž jalgratas“ ning „Peidetud hõbedane aardelaegas“ ja on nende kohta öelnud: *Salaselts Rampsil on olemas kõik eeldused, et kujuneda puberteedieelikute omamaiseks lemmikuks. Just sellised raamatud ärgitavad kindlasti lapsi rohkem lugema, nad avastavad sel kombel lugemise naudingut ja armastavad raamatuid ka edaspidi. Igati tänuväärne töö* (Vaiksoo 2010: 553).

Wimberg on artiklis „Jalgrattast lillenäppajani ja edasi“ öelnud, et fantaasia-kirjanduse kõrval, mida praegu rohkelt välja antakse, on Mika Keräneni teosed eripalgelised ning värskendavad ja lisas: *Mika on raudselt tulevane eesti kirjandus-klassik* (Wimberg 2012).

Krista Ojasaar on oma artiklis välja toonud Keräneni teoste „Varastatud oranž jalgratas“, „Peidetud hõbedane aardelaegas“ ja „Vana roosa maja“ piltpostkaartliku olemuse ning lapsepõlvemälestustele omase ajatuse ning lisanud: *Kõik kolm Keräneni raamatut on Lindgreni traditsiooni väärilised jätkajad, pakkudes lugejale südamlikku ja turvalist lapsepõlvemaailma...* (Ojasaar 2010: 14).

Mika Keräneni teosest „Varastatud oranž jalgratas“ on loodud samanimeline dramatiseering, mille seadis lavastuseks Ingomar Vihmar. Esietendus toimus Eesti Draamateatris 5. detsembril 2010. aastal. Valner Valme kirjutab oma artiklis „Skuubiduulik lastekas“: *Kogu mäng on ülimalt lastepärane, aga samas mitte titelikult ninnunännutav ega veiderdavalt groteskne. Kogu atmosfäär lavakujundusest tegevustikuni hoidis eri vanuses vaatajaid peos...*(Valme 2010).

4. Krimikirjanduse elemendid Mika Keräneni teostes

Mika Keränen on aastatel 2008–2011 välja andnud neli teost, mis kuuluvad „Eesti laste krimka“ sarja. Kõik neli raamatut on krimijutustused, kus seiklevad viis sõpra: Mari, Reilika, Anton, Sadu ja Olav – kõik koos moodustavad salaseltsi Ramps. Kuna kõik teosed on krimijutustused, siis selles peatükis on vaatluse all krimikirjanduse elementide esinemine Mika Keräneni teostes „Varastatud oranž jalgratas“, „Peidetud hõbedane aardelaegas“, „Vana roosa maja“ ja „Salapärase lillenäppaja“.

4.1. „Varastatud oranž jalgratas“ (2008)

Teos algab sellega, et Mari ning poisid, Anton ja Olav, satuvad kogemata sündmuste keskele ning saavad teada, et on toimunud **vargus**. Selle uudisega lõhutakse idüllilise Supilinna õhkkond, laste igapäevategevused jäävad soiku ning nad hakkavad tegelema kuriteo uurimisega, mis alguses oli otsimine poiste ja tüdrukute vaheline võistlus. *Seega ei olnud jalgratta otsimine niisama põnev ettevõtmine, vaid eelkõige proov, mis pidi tõestama, et Mati on sama andekas kui iga teine koer – või koguni veel andekam.* (Keränen 2008: 12).

Alguses hakkavad poisid ja tüdrukud eraldi koguma erinevaid kuriteoga seotud fakte ning tüdrukud **leiavad** ka **tunnistaja**, kes nägi varastatud jalgratast ning meest, kes seda tassis. Kuigi tunnistaja ei suuda kahtlusalust väga kirjeldada, annab ta edasi olulisemad detailid ning **silmatorkava tundemärgi** – prillid, mille järgi lapsed kurjategijat otsima hakkavad. Kuigi alguses poisid ja tüdrukud otsivad kurjategijat eraldi, siis hiljem hakkavad nad koostööd tegema ning leitakse sobiv kahtlusalune, asotsiaalist mees, kes kannab kirjeldusele vastavaid prille.

Kriminaaljuttudes on sageli kasutatud võtet, et vahele jääb see, kes ei järgi kogukonna poolt kehtestatud reegleid ja äratav sellega hukkamõistvat tähelepanu ning lõpuks koguni umbusaldust. Põhjuseks võib olla sobimatu keelekasutus, riietus- või käitumisedetail, mille alusel saab teda liigitada võõraste, mitte omade alla. Traditsioonilises kriminaalromaanis on näha, et **pahategija tuleb väljast**, näiteks on muulane, teisest seisusest, asotsiaal vms. (Peep 1996: 100) Seega laste kahtlustatav, asotsiaalset mees, kes äratav oma käitumise ja välimusega tähelepanu, on ideaalne kahtlusalune.

Kuna lapsed tahavad tõestada oma mõtete õigsust, hakkavad nad kurjategija vastu **koguma asitõendeid** ning seda teevad nad mitmel moel. Kõige rohkem kasutavad nad asitõendite leidmiseks luuramist, **jälitamist** ning asitõendite salvestamist fotodena. *Rein ja Silver. Plõks! Silver garaažiukse juures. Plõks! Sass ka pildile. Plõks! Sass jalgrattaid veoauto kasti tassimas ja Rein neid kastist vastu võtmas. Samuti paar portreed, politseitoimiku jaoks. Silver. Rein. Sass. Plõks! Plõks! Plõks!* (Keränen 2008: 78)

Krimikirjanduses on liidetud ühtseks tervikuks kuriteopaiga ülevaatus, tunnistajate ärakuulamine, mõningatel juhtudel ka ennatlike järelduste tegemine ja **rituaalne arupidamine kabinetis**, kus formuleeritakse täpsemalt juurdlusülesandeid. (Peep 1996: 24) Detektiivid selles teoses kohtuvad Mari õuel seisvas paadis, mida võib nimetada nende kabinetiks, kus toimuvad arutelukoosolekud ning seal lepatakse kokku ka selles, kuidas edasi tegutseda, et kurjategija tabada. *Anton tahtis vahele segada, aga Mari jätkas kähku: "...see tähendab, midagi sellist, millest võiks ratta kättesaamisel kasu olla." Ta pidas pausi. „Aga minule tuli küll üks mõte.“ [---] „Plaan on selline, et pildistame neid pätte koos jalgrattaga. kui meil on foto, siis peab Kuul meid uskuma.“* (Keränen 2008: 67-70)

Krimikirjanduses leidub palju tähelepanu kõrvalejuhtivaid detaile, on kahtlasevõitu tegelasi ja tegevusi, mis ei vii juhtumit edasi, kõike seda nimetatakse **kunstlikuks müraks**. (Peep 1996: 100) Teos „Varastatud oranž jalgratas“ ei erine selle poolest teistest täiskasvanutele mõeldud krimiromaanidest. Kunstliku müra näiteid leidub mitmeid. Esiteks võib välja tuua ühe kahtlasevõitu tegelase, keda poisid teose alguses kahtlustavad. Kirjeldatud on tegelast, kellel on pikad mustad juuksed, kes kannab pikka

musta mantlit ning kauboisapaaid, kuid uurimise tulemusena leitakse, et see tegelane on ise politseinik ning ei ole vargusega seotud. Teise näitena võib välja tuua Olavi ja Antoni kohtumise suurte poistega, kes hakkavad neid kiusama ja raha välja pressima, kuid see olukord lahendatakse tüdrukute ning bulldog Mati sekkumisega.

Raamat lõppeb **kurjategijate kinninabimisega** politsei poolt ning salaselts Ramps annab neile üle kõik vajalikud asitõendid, et rattavargad vangi panna. Professor Angelo, kelle ratta vargusest kõik pihta hakkas, saab oma oranži ratta tagasi ning võib rahus Viljandi folgile minna.

4.2. „Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009)

Võrreldes „Varastatud oranži jalgratta“ algusega on see teos teistsugune. Seeria eelmises raamatus avaldus kuritegu esimestel lehekülgedel, siis selles teoses ilmneb mõistatus teose esimeses veerandis. Seekord ei lahenda salaselts Ramps kuritegu, vaid saladust: kuhugi botaanikaaeda on peidetud Mari vanaisa, Peeter Haljandi onu varandus. *„Ma olen asja veidi uurinud ka, aga keegi ei tea midagi mingist botaanikaaias asuvast linnamüüri väravast. Vaat selline lugu. Nüüd sa siis tead, miks ma seal müüri peal lesimas käin. Mõtteid kogun ja saladust lahendan!“* (Keränen 2009: 19)

Krimikirjanduses pole teoste eesmärgiks näidata elu selle mitmepalgelisuses, vaid leida põhjus kindlale küsimusele, **lähtutakse saladuse põhimõttest**. (Peep 1996: 99) Sarnaselt eelmise teosega jäävad laste igapäevased tegevused, nagu koolis käimine ja söömine, tagaplaanile, oluline on varanduse leidmine ja mõistatuse lahendamine. Olavi plaanib suure põnevuse tõttu isegi koolist puududa, kuid ta räägitakse ümber. *„Mis pärast kooli?“ katkestas Olavi tuliselt. „Kohe hommikul! Mina küll ei jaksa enam oodata!“* [---] *„Nii ei saa. Mina ei saa koolist ilmaasjata puududa. Lõpeta ära, kannata nüüd, kuni tunnid läbi. Siis lähme.“* (Keränen 2009: 77–78)

Krimikirjandusele on omane kasutada struktuurivõttena **dokumentaalsuse illusiooni loomist**, mis saavutatakse ajalehetsitaatide sissetoomisega (enamasti väljamõeldud kujul), samuti mitmesuguste graafiliste skeemide (sugupuud,

sündmuskoha plaan) lisamisega. (Peep 1996: 111) Keränen on selles teoses loonud dokumentaalsuse illusiooni näiteks tsitaatidega vanadest ajalehtedest: *Kuues september, 1944. [---] Lehekülje alumises nurgas oli ka pisike lahter „Mitmesugust“. Esimene teade oli kaotatud rahakotist. Aga teist teadet lugedes oleks Reilika peaaegu toolilt maha kukkunud: Palun päewapiüdjäl enesel arwestada, et päikeseloojang on kõige kuldsem Ülikooli Botaanikaaias, Oa tänawa wärawas. Igawesti Teie K. R.* (Keränen 2009: 70–71). Samuti on sissetoodud kilde Eesti Üliõpilaste Seltsi ajaloost: *„Teate, mis need on! Need on EÜS-i asutajaliikmete pokaalid! EÜS-i asutasid 1870. aastal kaheksa meest, ja igaihele anti hiljem austuse märgiks nimeline hõbepokaal.* (Keränen 2009: 108)

Sarnaselt eelmise teosega on siingi kasutatud **kunstlikku müra**, näiteks on alguses kujutatud Dendro-Innarit kahtlase tegelasena ning teda kahtlustatakse selles, et ta soovib ise varandust leida, kuid hiljem lapsed saavad aru, et nende kahtlustused on osutunud valeks. Samamoodi on selleski teoses kujutatud salaseltsi kokkusaamisi ja juhtumi üle arutlemist, osalejatele jagatakse kindlad ülesanded ning otsitakse saladusele võimalikke lahendusi.

Teos lõppeb sellega, et rampslased **leiavad varanduse**, mis kuulus Kristjan Remmelgale ning see jaotatakse kolmeks võrdeks osaks: oma osa saab botaanikaaed, Mari vanaisa ja Kristjan Remmelga lapsed.

4.3. „Vana roosa maja“ (2010)

„Vana roosa maja“ algus on üsna sarnane sellega, kuidas algab „Peidetud hõbedane aardelaegas“: salaseltsi liikmed satuvad vana roosa maja aeda ning Sadu jutustab teistele, kuidas sellest majast on kopsimist kuulda. Üsna pea saabub sinna Krissu, kes räägib lastele majaomaniku kurvast saatuses, mis paneb lapsi uskuma, et majas kummitab ning nende uueks ülesandeks saabki uurida kummitusmaja **saladust**. *„Öeldakse, et pärast oma surma kummitab ta maja verandal. Võib-olla tema kolistabki? Selline õnnetu armastuslugu. Nii et jah, ma ei soovita teil siia tulla.“ [---] Alles siis, kui*

nad kuuri taha jõudsid, katkestas Mari vaikuse: „Kole kummaline lugu. Kuidagi kahtlane.“ (Keränen 2010: 17–18)

Krimisarja III teoses on samuti märgata **kunstliku müra** kasutamist. Pärast roosa maja aiast lahkumist kohtutakse Ahto Kikasega, kes oma kahtlase tegevusega, seisab põõsaste taga ja teeb majast pilte. Kuigi fotograaf lastele alguses veidra ja kahtlasena tundub, aitab Ahto lastel lahendada vana roosa maja saladust. Kunstliku mürana võib vaadelda ka Sadu naabrite koera leidmist, kuid tänu sellele saadakse uusi asitõendeid, mis salaseltsi liikmeid aitavad.

Dokumentaalsuse illusiooni luuakse selles teoses tädi Salme mälestustega, kes kunagi on vanas roosas majas elanud ning ka Ahto näitusekutsega, kus teda kutsutakse Pariisi Eesti suursaatkonda oma näitust avama ning antud on suursaatkonna korrektne aadress Pariisis.

Sarnaselt eelmistele teostele on ka raamatus „Vana roosa maja“ **kokkusaamised paadis** ning arutelud selle üle, kuidas mõistatust paremini lahendada. Kuulatakse üle **tunnistajaid**, nagu tädi Salme ja Olavi sõber Allar, kelle vanemad on huvitatud maja ostmisest. **Tõendusmaterjale** leiavad lapsed ka majast seest, kus on Krissu Kinnisvara templiga elamu Euromelon joonised.

Lõpp on sellel teosel erinev, sest Krissut, kes on tegutsenud teadmatuses ja lõhkunud muinsuskaitse all olevat maja, ei anta üle politseile, vaid panustatakse pigem tema **ümberkasvatamisele**. Võrreldes kuriteoga teoses „Varastatud oranž jalgratas“ on selles loos pigem vahejuhtum kui kuritegu.

4.4. „Salapärase lillenäppaja“ (2011)

Teos algab sarnaselt sarja esimese raamatuga, Mari ning poisid, Anton ja Olav, satuvad kogemata sündmuste keskele ning saavad teada, et on toimunud **vargus**. Emajõe kallastelt varastatakse erinevaid taimi. Alguses jätab Mari selle uudise kõrvale ning poisid tulevad selle peale, et salaselts Ramps võiks seda uurida. „Niisiis, selline lugu,“ sõnas Olav jutu lõpuks kokkuvõtvalt, kui oli ära maininud Tarmu üleskutse

silmad lahti hoida ja visiitkaarti näidanud. „Ja ma mõtlen, et see võiks olla midagi Rampsule uurimiseks. Või mis teie arvate?“ (Keränen 2011: 21-22)

Seekordne uurimine viiakse läbi tuttavate meetoditega, **küsitletakse tunnistajaid** ning üritatakse pahategijat fotografeerida, aga kuna see ei õnnestu, siis tuleb lastel mõte seada üles **lõks**, kus on söödaks tulbid, mida mujalt ei saa kui botaanikaaiast. Kuigi algselt arvatakse, et taimi varastatakse selleks, et neid turul müüa, ei leita sealt sinivalgeid tulpe, mida lapsed olid kasutanud lõksu seadmiseks.

Tulpide ja lillenäppajani viib lapsi puhas juhus. Nimelt on Tartut samaaegselt külastamas Soome president ja kui tema tütar Tiina ära kaob, satub ta kogemata lillenäppaja aeda, kus Tiinale kingitakse kolm sinivalget tulpi ning hiljem viib ta sinna salaseltsi liikmed, kes kurjategija paljastavad. *„Seal oli palju lilli, aga ma ei vaadanud neid eriti. Ei taibanud vaadata. Neid sinivalgeid tulpe oli peenral veel, seda ma nägin.“* *„Huvitav, kust see naine need tulbid sai?“ mõlgutas Olav. „Äkki...?“* *„Äkki tema ise ongi varas!“ hüüdis Anton venna mõtte välja. (Keränen 2011: 116)*

Sarnaselt teosega „Vana roosa maja“ ei teatata kurjategijast politseile ning panustatakse **kurjategija ümberkasvatamisele**, kuna varastatud taimed saadakse kahjustamata tagasi ning lillenäppajale pakutakse tööd aiandis, et ta saaks oma tehtud kahju, jökke visatud amplid, tagasi teenida.

Samaaegselt lillenäppaja otsimisega on kujutatud ka teist kuritegu. Mari läheb oma jalgpallimeeskonnaga võistlustele ning ühe tema meeskonnakaaslase rahakotist läheb kaduma 100 eurot. Hakatakse kahtlustama Martinit, kuna temal on võistlustele kaasa võetud kõige vähem raha, kuid kui Mari näeb seda, et abitreener Kupi varastab poest päikesepillid, hakkab ta kahtlustama, et Peedu 100 eurot on tema ära võtnud. Mari räägib juhtunust treenerile ning seegi kuritegu lahendatakse ilma politsei sekkumiseta, Peedu saab tagasi oma raha ning varastatud päikesepillid viiakse tagasi poodi.

4.5. Keräneni krimiraamatute sarnaseid jooni

Nagu teises peatükis mainitud, algavad krimikirjanduslikud teosed **standardalgusega**, sama tunnust võib kohata ka Keräneni teostes. „Varastatud oranž

jalgratas“ (2008) ja „Salapärane lillenäppaja“ (2011) algavad mõlemad kuriteoga, esimesel juhul on varastatud professor Angelo jalgratas ning teisel juhul Emajõe äärde istutatud taimed.

Tädi Iraks hüütud isik vaatas tulijaid lahkelt ja võttis kohe Mati ette: „Tere, Matikene, kus sa enne olid...Kujutad sa ette, täitsa kohutavaid asju juhtub meie linnas!“

Mati tiirles inimeste jalge ümber ja jäi siis põrnitsema soliidses eas härrasmeest.

„Ära teda karda, Matikene. Tema ongi meil kuriteo ohver. Professor,“ jätkas Ira kergelt punastades.

Mari meeled muutusid korruga erksamaks. (Keränen 2008: 4)

Dendro-Innar tuhnis käpuli põõsaste vahel nagu otsiks maha kukkunud prille ja kostis lõpuks: „Tarmu, pane kirja, siit on kadunud kolm harilikku põõsasmaranat.“

„Hõh...Jälle...“ pomises kõnetatu. „Mhühüh, paistab, et tuleb pikk nimekiri.“ (Keränen 2011: 4)

„Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009) ja „Vana roosa maja“ (2010) algus on eelmistest erinev selle poolest, et teose alguses on kujutatud rahulikku Supilinna, mida hakkab lõhkuma **mõistatus** – peidetud aarde juhised ning kummitava maja saladus.

„Tegin siis selle ümbriku muidugi kohe lahti. Seal sees oli kiri, aastast 1944, minu onult, kelle nimi oli Kristjan. Kristjan Rimmelgas.“

„Mis seal kirjas oli?“

„Kiri oli selline, et ta soovis oma õele, see tähendab, minu emale õnne sünnipäevaks ja teatas, et kavatseb Eestist põgeneda. Ja et on peitnud botaanikaaeda varanduse.“ (Keränen 2009: 18-19)

„Millal sa viimati siin käisid?“ uuris Mari.

Sadu üritas meelde tuletada. „Vist millalgi kevadel. Korjasin maja ees lumikellukesi. Siis ma kuulsingi mingit tagumist.“ (Keränen 2010: 14)

Pärast saladuse või kuriteo ilmsiks tulekut hakkavad kõik muud tegevused tagaplaanile vajuma ning teoses keskendutakse eelkõige mõistatuse lahendamisele. Kõik

teosed järgivad krimiromaanidele tavapärast skeemi. Uurimist juhivad nutikad kõrvalseisjad ehk lapsed, kes juhuslikult satuvad sündmustesse, kuulatakse üle tunnistajaid ning otsitakse asitõendeid.

Sarnasuste alusel võiks jagada neli teost kahte rühma.

1. „Varastatud oranž jalgratas“ (2008) ja „Salapärane lillenäppaja“ (2011):

- lapsed satuvad juhuslikult sündmuste keerisesse, vargus on toimunud loo alguses;
- koguvad fakte, räägivad tunnistajate, asjasse pühendatutega;
- leiavad kahtlusaluse, kuid koguvad asitõendeid tema kinnivõtmiseks;
- kurjategija saadakse kätte:
 - teoses „Varastatud oranž jalgratas“ politsei tegeleb kurjategijatega (tegemist on tõsisema kuriteoga);
 - teoses „Salapärane lillenäppaja“ pööratakse tähelepanu pigem kurjategija ümberkasvatamisele.

2. „Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009) ja „Vana roosa maja“ (2010)

- saladus/mõistatus tuuakse lugejale raamatu esimeses veernadis, mitte päris loo alguses;
- koguvad fakte, kasutatakse rohkem allikaid, nagu ajalehed, mälestused;
- kahtlane tegelane, kes lõpus osutub nende aitajaks (Ahto, Dendro-Innar), on vanemate või vanavanemate sõber;
- mõistatus lahendatakse:
 - teoses „Peidetud hõbedane aardelaegas“ leitakse botaanikaaeda maetud aare;
 - teoses „Vana roosa maja“ lahendatakse saladus, miks vanast majast on aeg-ajalt kopsimist kuulda ning tegeletakse kurjategija ümberkasvatusega.

Sarnaselt täiskasvanute kirjanduse detektiividele, kes arutlevad oma kabinetis kuriteo üle, on lastel oma „kabinet“ – paat, kus arutleda, vaielda ning järgnevaid ülesandeid sõnastada. Kui tugineda Harald Peepi harrastusdetektiivi kirjeldusele –

detektiivil on jumalik intuitsioon või oskavad mingi seletamatu ime läbi kriminaalseid sõlmi lahti harutada ja tegutseb talle tuttavas keskkonnas (Peep 1996: 87) – , siis võib salaselts Rampsu liikmeskonna **harrastusdetektiivide** hulka liigitada, sest tavaelus on nad õpilased, kes puutuvad juhuslikult kokku kriminaalse seigaga, mis sunnib neid ilmutama üllatavat leidlikkust kuriteo paljastamisel.

Salaseltsi lapsi on kujutatud taibukamatena kui ametlikku politseid ning nende huvi ei luba neil kunagi jääda kõrvaltvaatajaiks, nad aitavad ametivõime ilma omakasu-püüta.

Õhinal neelasid poisid ja Reilika artikli ridu.

„Tähelepanelikud Supilinna elanikud...“ kordas Olav, kui oli lugemise lõpetanud.

„Noh, jah,“ ohkas Anton sellele justkui täienduseks.

„Ah, mis te ohkate!“ leidis seevastu Reilika. „Vargad on kinni, rattad käes, lugu esikaanel – minu meelest viimase peal! Salaselts ka endiselt saladuses. Või tahtsite mingit ausammast kuhugi?“

Ei, ausammast poisid ei tahtnud. (Keränen 2008: 87)

Krimitegelaste karakteristikas on üks kindel tahk, selleks on nn **inimlik nõrkus**, millela pole kujutatud ühtegi sangarit. Täiskasvanute kriminaalromaanides on enamasti nõrkusena kujutatud alkoholi või tubakat. Inimliku nõrkuse kujutamise peamiseks põhjuseks on detektiivi muutmine lugejatele inimlikumaks ja et lugejal oleks temaga paremini võimalik samastuda. (Peep 1996: 96) Selline inimlik nõrkus esineb ka salaseltsi liikmetel, milleks võib pidada magusaarmastust. Enamasti on neid kujutatud poest jäätist või limonaadi ostmas, oma koosolekutel, kus arutatakse juhtumi üle, pakutakse tavaliselt kooki või küpsiseid.

„Kui on salaseltsi koosolek on salakoosolek, siis järelikult maasikad, mida sellel koosolekul pakutakse on salamaasikad,“ leidis Reilika. „Ja Maril on salaõunamahla ja salaküpsiseid. Laske hea maitsta!“ (Keränen 2008: 67)

Jõudnud poe ette, lugesid nad oma kroonid kokku, et ühendada meeldiv meeldivaga – võtta aardejahi kõrvale veel midagi suupärast.

Herne poes oli mõnusalt jahe. „Tere, Katrin! Kas su tädi on tööl?“ Küsis Reilika müüjalt, kui nad kolme jäätisega kassa ette jõudsid. (Keränen 2009: 46)

Salaselts Ramps oli ennast mugavalt paadikajutisse sisse seadnud. See oli nende staap. Lapsed mekkisid banaanimuffineid. Kui kandikule oli jäänud viimane muffin, tõstis Mari selle kõrvale. Viimase muffini pidi koosoleku lõppedes saama Mati. (Keränen 2010: 33)

Mari oli küpsetanud portsu pannkooke ja tõstis neid nüüd taldrikutele. Reilikal oli kaasa toodud väike purk maasikamoosi. Sadu võttis pükste tagataskust pudeli vahtrasiirupit ja tõstis selle moosipurgi kõrvale. Menüü oli rikkalik ja kõik lasid toidul endale hea maitsta. (Keränen 2011: 20)

Sarnane aspekt täiskasvanute kriminaalromaanidega on see, et paljud kesksed kangelased tegelevad **värvika hobiga**, ehkki juurdluse läbiviimisega see hobi olulist rolli ei mängi. Hobi on samuti loodud selleks, et muuta tegelast inimlikumaks. (Peep 1996: 94) Keräneni lapsdetektiividel on olemas oma erilised hobid ning mõningatel juhtumitel on nendest ka kasu olnud, Mari tegeleb balleti ja jalgpalliga, poisid käivad korvpallitrennis. Näiteks Sadu hobi, parkuur, mida kirjeldatakse pikemalt teoses „Peidetud hõbedane aardelaegas“, leiab seal ka otsest kasutust, kui lastest ardeotsijad turvameeste eest põgenevad.

Sadu oli müüri juures. Peatumata tegi ta hüppe, sirutas jala, sirutas käe, sirutas teise käe, oli hopsti müüril – ja kohe ka silmist läinud. Turvamehed jäid seisma, uskumata oma silmi. Nende ees jooksnud lühikest kasvu korrarikkuja, kes oli tunginud nende valvatavasse eravaldusesse, et seal kahtlemata suur kuritegu korda saata, oli nagu välg üle kahemeetrise müüri. (Keränen 2009: 93)

Kõikide teoste ühiseks jooneks on ka see, et **uurimine on alati edukas** ning mõistatused saavad lahendatud. Samuti on oluline see, et saladused, mida lahendatakse on alati motiveeritud. Esimeses teoses on vargusel rahateenimise eesmärk, teises on motivaatoriks aarde leidmine, kolmandas ning neljandas raamatus on kuritöö tegemise põhjuseks teadmatus ja oskamatus teisiti hakkama saada.

Kurjategijad ei ole ainult need, kes eksivad seaduste vastu, sageli on kriteeriumiks ka seltskondlikud tavad, kirjutamata seadused ja muud normid, kuid lugeja peab tajuma, kas tegemist on tõepoolest kuriteoga. (Peep 1996: 45) Antud teostes on kõik kuriteod tajutavad ning lugeja mõistab, miks selline teguviis vale on, kuid selleks, et detektiivid saaksid näida õiglaste uurijatena, peavad nemadki olema seaduskuulekad. M. Keräneni teostes on märgata seda, et lapsed austavad seadusi ning teavad, millise murega politseinike poole pöörduda. Taunitud on ka täiskasvanute väiksemaid rikkumisi.

„Sõitsin rattaga ja üks politseinik tuli tee peale ette. Ta vaatas mind nii kurja pilguga, nagu tahaks kohe kintsu kinni karata. Et saab ometi kellegi kallal tööd teha! Ja tegigi trahvi.“

„Mille eest?“ küsis ema üle, sest Reilika küsimuse oli isa tähelepanuta jätnud.

„Kõnniteel sõitmise eest,“ vastas isa rahulikult,

„Miks sa siis kõnniteel sõitsid?“ päris ema kiuslikult.

„Sellepärast, et ma tahtsin otse saada. Seal on ju ühesuunaline tee... teiselt poolt...“ Oma selgitusi mõmises isa nii segaselt, et tema jutu lõpp läks täiesti kaduma.

„Sa tead ju, et nii ei tohi,“ ei saanud ema veel rahu. Korrast peab ometi kinni hoidma!

(Keränen 2010: 31)

Kõikidele teostele on omane **dokumentaalsuse illusiooni loomine**, kas vanade ajalehtede, teiste tegelaste mälestuste või vanade kirjade sissetoomise kaudu. Samuti on üheks dokumentaalsuse illusiooni loomise võtteks kaardid, mis on raamatute kaantel. Kaardidel on kajastatud Supilinn, sealsed tänavad ning tegelaste majad. Kaardid on kujutatud äärmiselt täpselt ning need annavad lugudele reaalsema tunnetuse.

4.6. Peategelased

Mika Keräneni raamatusarjas „Eesti laste krimka“ seiklevad viis sõpra: Mari, Reilika, Anton, Sadu ja Olav. Peategelastel on mitmeid sarnaseid omadusi, kuid samal ajal on nad kõik erinevad isiksused. Kõiki lapsi iseloomustab detektiividele omane

kavalus ning tähelepanelikkus ja neid motiveerib kuritegusid lahendama lapselik uudishimu.

Enamik lasteraamatuid kirjeldavad poisse maskuliinseks peetavate omadustega, näiteks on poisid ettevõtlikud, iseseisvad ja julged, ning tütarlapsi on kirjeldatud ennastohverdavate, abivalmite ja tagasihoidlikena. (Krusten jt 2006: 145,189) Keräneni teoste tüdrukud on sarnaselt poistega ettevõtlikud, seiklushimulised ja iseseisvad ning poistele on omistatud mitmeid naiselikeks peetavaid omadusi, näiteks on nad abivalmid, tundlikud ja ohvrimeelsed.

H. Peep on oma teoses „Kolm laipa, kõik surnud“ välja toonud, et üldiselt kujutatakse detektiivi välimust skemaatiliselt ja mõnikord on piiratud ainult tähtsamate epiteetidega. (Peep 1996: 90) Sama võtet on märgata ka Keräneni teostes. Laste välimust ja vanust on vähe kirjeldatud, näiteks on laste vanuse kohta teada ainult seda, et Mari, Reilika ning Olav käivad samas klassis, kuid Sadu ja Anton on neist nooremad.

Mari välimust on kirjeldatud lühidalt sarja IV raamatus: *Maikuine päike oli pleegitanud ta juuksed heledaks ja toonud nina peale kenakesed tedretähnid. Ta sinised silmad uurisid sirgete kulmude alt oma kodutänavat* (Keränen 2011: 3). Reilika välimust on kirjeldatud sarja II raamatus, kus on mainitud, et tal on *pikad heledad juuksed* (Keränen 2008: 11) ning IV raamatus on kirjeldatud tema silmi: *Pupillidest eemal, päris iirise tumedas ääres olid õhukesed kaarjad jooned. Tegelikult leppisid nad Mariga kokku, et ega need päris kollased polegi – pigem rohelised* (Keränen 2011: 21). Sadu olulisemaks väliseks tunnuseks, mida tuuakse esile on tema pikad mustad patsid. Olavi ja Antoni välimust teostes kirjeldatud ei ole, sarja IV raamatus mainitakse ainult: *Olav lükkas sirgu oma juuksed, mis olid talve jooksul, moega igati kaasaskäivalt, üle kõrvade kasvanud...*(Keränen 2011: 18).

Tüdrukud ja poisid on iseloomult üsna sarnased. Mari ja Olav on mõlemad vaprad ja piisavalt uudishimulikud, kuid ka enesekindlad, et võtta kuritegude uurimise juhtimine enda kanda. Mõlemad on ka kergesti ärrituvad, seetõttu on Mari ja Olavi vahel mitmeid arusaamatusi, mis lahendatakse sportlikult – jalgpalli mängides. Reilika on rahuliku iseloomuga ning tema ülesandeks on lepitada Mari ja Olavi vahelisi arusaamatusi ning teha erinevaid kokkuvõtteid uurimistest. Sadu ja Anton on pigem tagasihoidlikud ning

vaiksed, kuritegude lahendamise ajal hoiavad nad tagaplaanile, kuid nad on sama vaprad ja uudishimulikud kui neist vanemad kaaslased.

Kuritegude lahendamisel on salaseltsi liikmetel oma kindel liider, kui sarja kahes esimeses teoses on rohkem sõnaõigust tüdrukutel, siis III ja IV teoses on juhtimine läinud poiste kätte üle. Salaseltsi kogunemistel on koosoleku juhiks tavaliselt Mari, kuid aeg-ajalt peab ta oma juhi koha Olavile loovutama, sest poiss teab uurimise tagamaadest rohkem.

Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö käsitleb lastekirjanduse olemust, kriminaalkirjanduse tunnuseid ning nende esinemist Mika Keräneni teostes „Varastatud oranž jalgratas“ (2008), „Peidetud hõbedane aardelaegas“ (2009), „Vana roosa maja“ (2010) ja „Salapärane lillenäppaja“ (2011). Samuti annab töö autor ülevaate kirjaniku eluloost ja loomingust.

Autor ühildas Mika Keräneni teoste uurimise lastekirjanduse mõiste ning selle erinevate käsitluste vaatlemisega. Töö kinnitab, et lastekirjandust ei saa üheselt defineerida. Seda on määratletud kui lastele kirjutatud kirjandust, mis on loodud lapslugejale mõeldes ning tema huvisid arvestades. Samuti on leitud, et lastekirjanduseks võib pidada kõiki neid teoseid, mida lapsed loevad olenemata sellest, kellele teosed algselt olid adresseeritud. Välja on toodud ka arvamus, et lastekirjandust eristatakse teistest tekstidest institutsionaalselt, st et kindlates asutustes määratakse kindlaks, mis kuulub lastekirjanduse alla ja mis mitte.

Lastekirjandus on lastel tavaliselt esimene kokkupuude kirjandusega ning seetõttu on lastekirjandusel suur roll lapse arenguteel. Väärtused ja probleemid, mis neis teostes välja tuuakse, peavad olema lapsele mõistetavad, kuid samas päevakajalised, et laps probleemist aru saaks. Lastekirjanduse üheks eesmärgiks võibki pidada õpetamist, heal ja halval vahet tegemist.

Töö käigus leiti, et lastekirjanduses esinevad samad žanrid ja tekstiliigid, mis täiskasvanute kirjanduseski. Käesolevas töös uuriti lähemalt kriminaalkirjandust ning seda, kuidas krimiteemalisi teoseid luuakse, millised on krimikirjanduses esinevate tegelaste korduvad omadused ning kuidas krimiteosed on üles ehitatud. Samuti uuriti lähemalt kriminaalkirjanduse tunnuste avaldumist laste- ja noortekirjanduses.

Töö autor uuris lähemalt ka Mika Keräneni elu ja loomingut ning võib öelda, et autorit iseloomustab suur produktiivsus ning oskus luua põnevaid ja usutavaid

seikluseid, mille taustal arutletakse ka muid probleeme, näiteks muinsuskaitse olulisus, koolikiusamine jpm. Kuigi Mika Keränen on üsna uus kirjanik lastekirjanduse maastikul, on ta juba kogumas populaarsust ning saanud erinevaid tunnustusi.

Krimikirjanduse lugemine aitab lastel arendada loogilist mõtlemist, järelduste tegemist ning erinevate detailide märkamise oskust. Saab öelda, et kriminaalromaanide lugemine aitab parandada vaatlus- ning järeldusoskust, mis võimaldavad noortel lugejatel hinnata erinevaid inimesi.

Käsitlevad teosed kuuluvad kõik kriminaalkirjanduse valdkonda ning seetõttu leidub neis palju erinevaid tunnuseid, mis on omased kriminaalkirjandusele. Teostes lahendatakse erinevaid kuritegusid ja saladusi, mis Supilinnas aset leiavad ning lapsdetektiivid leiavad mõistatustele alati lahenduse. Noortel detektiividel on mitmeid omadusi, mis esinevad ka täiskasvanutele mõeldud kriminaalromaanide detektiividel.

Kõikides teostes on oma kindlad tunnused, mis neid kriminaalkirjanduse alla liigitavad, kuid kõigil teostel on ka sarnasusi, eriti krimijuttude ülesehituse võtete osas. Igas teoses on toimunud kuritegu või vajab mõni saladus lahendamist. Lapsed hakkavad koguma asitõendeid, pidama koosolekuid ning küsitlema tunnistajaid nagu päris detektiivid. Samuti on lastele omistatud täiskasvanute kirjanduses esinevate detektiivide isikuomadusi, näiteks on neile antud inimlik nõrkus, mida tavaliselt on kasutatud tegelase realistlikumaks muutmiseks.

Kuna antud teosed kuuluvad realistliku kirjanduse alla, leidub neis mitmeid võtteid, millega on sündmuspaiku ja tegelasi usutavaks muudetud. Palju on kasutatud dokumentaalsuse illusiooni loomise võtet. Teostesse on sisse toodud vanu kirju, mälestusi ning iga teose sisekaanele on joonistatud Supilinna kaart, kuhu on märgitud lapsdetektiivide kodud ning kindlale juhtumile olulised ja iseloomulikud asukohad. Samuti on lastele antud hobid, millega nad on muudetud lugejale põnevaks ning usutavamaks.

Töö autor ühineb arvustajate tähelepanekutega, mis rõhutavad, et Mika Keräni teostes kohtab samasugust helge lapsepõlve kujutamist nagu Astrid Lindgreni teostes. Samuti on Mika Keräni teoste keel ja sündmustik igati mõistetav ning see muudab tema teosed lastele sümpaatseks ning huvipakkuvaks.

Mika Keräneni näol on tegemist autoriga, kelle teosed mängivad suurt rolli lastele mõeldud kriminaalkirjanduses. Samuti võib Keräneni tunnustada oskusega oma loomingut esile tõsta, sest viie aasta eest debüteerinud lastekirjanikuna on ta saavutanud märkimisväärse tuntuse ja populaarsuse. Tema teoste tegevus on hoogne, humoorikas ning põnev ja tegelased on usutavad ning meeldivad.

Töö autor loodab, et antud bakalaureusetöö suutis lugejale öelda midagi uut ja huvitavat Mika Keräneni kui lastekirjaniku kohta ning tutvustada tema raamatusarjas „Eesti laste krimka“ avaldatud teoseid ja seal leiduvaid krimikirjandusele omaseid tunnuseid.

Summary

The elements of crime fiction in Mika Keränen's children's books

The purpose of this bachelor thesis is to analyze the elements of crime fiction in Mika Keränen's children's books „*Varastatud oranž jalgratas*“ („Stolen orange bike“), „*Peidetud hõbedane aardelaegas*“ („The hidden silver treasure chest“), „*Vana roosa maja*“ („Old pink house“) and „*Salapärane lillenäppaja*“ („The mysterious flower thief“).

The first chapter gives an overview of the nature of children's literature, the genres and kinds of children's literature, most popular themes in children's literature and also a short overview of realism in children's literature, because the children's books of Mika Keränen can be classified as realistic literature.

Children's literature can be defined in many ways. The definitions vary from books that are written for children to definitions that institutions, such as schools, define what is appropriate for children and what is not. It is also considered that all books that children read can be viewed as children's literature, no matter to whom the books were originally addressed.

The main characteristics of crime fiction are given in the second paragraph. It also points out the recurring features of the characters of crime fiction and describes the specific structure which many crime fiction books have. In the second paragraph, a subchapter describes the elements of crime fiction in children's literature as well and points out the special characteristics that occur in children's crime fiction in general.

The third chapter is an overview of the author Mika Keränen, his biography and previous works. It concentrates on his works, the recognition he has received and the reception of his children's books.

The fourth chapter concentrates on the books „*Varastatud oranž jalgratas*“ („Stolen orange bike“), „*Peidetud hõbedane aardelaegas*“ („The hidden silver treasure chest“), „*Vana roosa maja*“ („Old pink house“) and „*Salapärane lillenäppaja*“ („The mysterious flower thief“) and the elements of crime fiction that can be found in those texts. The chapter also gives an overview of the similarities of these four books and the main characters of these books.

The children's books featured have all certain characteristics that classify them as crime fiction. The children investigate crimes that are committed in the borough of Tartu called Supilinn. They help the police to look for a stolen bike, find a buried treasure, solve the mystery of the old pink house and help to find out who stole the flowers that had been planted by the riverside. The young detectives also have similar features to the ones described in the adult crime fiction books, for instance they have a certain weakness that makes them more human and relatable to the readers. When adult detectives have weaknesses like smoking or alcohol, then the children have a large appetite for sweets and ice-cream.

The author tries to point out the different elements that occur in the children's books of Mika Keränen and give an overview of his biography and previous works. Also an important part of the thesis is the overview of the nature of children's literature and the characteristics of crime fiction.

In conclusion it can be said that Mika Keränen is a prolific author, who writes fascinating and exciting books for children that deal with crime and mysteries. Many have written that he is able to create books that describe a bright childhood, similar to the works of Astrid Lindgren.

Kirjandus

Eesti Lastekirjanduse Keskus – <http://www.elk.ee/?profile=mika-keranen>
(29.04.2013)

Hüvato, Mari-Liis 2004. Tartusoomlasel Mihkel Keral pole kiiret kuskile. –
http://tartu.postimees.ee/200704/tartu_postimees/varia/139422.php (16.04.2013)

Keränen, Mika 2008. Varastatud oranž jalgratas. Tartu: Jutulind.

Keränen, Mika 2009. Peidetud hõbedane aardelaegas. Tartu: Jutulind.

Keränen, Mika 2010. Vana roosa maja. Tartu: Jutulind.

Keränen, Mika 2011. Salapärane lillenäppaja. Tartu: Keropää.

Keränen, Mika. Minu Supilinn. 2012 – http://petroneprint.ee/minu_supilinn.php
(29.04.2013)

Krusten jt = Krusten, Reet, Krista Kumberg, Mare Mürsepp, Mari Niitra, Hille Ojala, Jaanika Palm, Malle Reidlov, Ave Tarrend 2006. Lastekirjanduse sõnastik. Tallinn: Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus, lk 9–188.

Knight, Stephen 2010. Crime fiction since 1800: Detection, Death, Diversity. UK: Palgrave Macmillan, lk 2, 232.

Krusten, Reet 2003. Mis on lastekirjandus. – Nukits, lk 16–18.

Krusten, Reet 1995. Eesti lastekirjandus. Tartu: Elmatar, lk 14–16.

Maaleht. Mika Keränen: Tartust ei lahku ma enam kunagi. 2009. –
<http://www.maaleht.ee/news/uudised/elu/mika-keranen-tartust-ei-lahku-ma-enam-kunagi.d?id=27608313> (15.04.2013)

- Merisalu, Merilyn.** Karjalast pärit Tartu patrioot. 2012. –
<http://www.ajakiri.ut.ee/1168872> (16.05.2013)
- Märka, Veiko.** Eesti lastekrimka Karjala vutifännilt. 2009. –
<http://www.ekspress.ee/news/areen/uudised/eesti-lastekrimka-karjala-vutifannilt.d?id=27685151> (01.05.2013)
- Müürsepp, Mare** 2003. Lastekirjandus – müüt, pilt, lugu, laps. Tallinn: TPÜ Kirjastus, lk 9–17.
- Nikolajeva, Maria** 1996. Introduction to the Theory of Children's Literature. – Tallinn: AS VALI trükikoda, lk 7–18.
- Ojasaar, Krista** 2010. Lapsepõlvest, sära silmis. – Eesti Päevaleht, nr 292, lk 14.
- Peep, Harald** 1996. Kolm laipa, kõik surnud ehk kriminaalne kirjandusmaastik. Tartu : Ilmamaa, lk 24–104.
- Rzepka, Charles** 2005. Detective fiction. UK: Polity Press, lk 10–13.
- Scaggs, John** 2005. Crime fiction. USA, Canda: Routledge, lk 21, 25.
- Szpak, Anthony.** Characteristics of crime fiction. 2013. –
http://www.ehow.com/info_8661074_characteristics-crime-fiction.html (12.05.2013)
- Tallinna Keskraamatukogu. **Tallinna Keskraamatukogu kingib igale sel sügisel Tallinnas esimesse klassi läinud lapsele raamatu.** 2012. –
<http://www.keskraamatukogu.ee/tallinna-keskraamatukogu-kingib-igale-sel-sugisel-tallinnas-esimesse-klassi-lainud-lapsele-raamatu/> (12.04.2013)
- Vaiksoo, Jaanus** 2010. Lastekirjandus vallutab uusi tippe. – Looming, nr 4, lk 553.
- Valme, Valner.** Skubiduulik lastekas. – Postimees 2010. –
<http://www.postimees.ee/357297/skuubiduulik-lastekas/> (18.05.2013)
- Wimberg.** Jalgrattast lillenäppajani ja edasi. – Sirp 2012. –
http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=14591:jalgrattast-lillenaepajani-ja-edasi&catid=7:kirjandus&Itemid=9&issue=3388 (12.04.2013)

Wolf, Anne Shelby 2004. *Interpreting Literature With Children*.

http://books.google.ee/books?id=4Pg_uWf9Gg8C&vq=theme&source=gbs_navlinks_s

(12.04.2013)

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Pille-Riin Riis (isikukood:49012270020)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose

Krimikirjanduse elemendid Mika Keräneni lasteraamatutes

mille juhendaja on lektor Andrus Org,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu alates **23.05.2013** kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 23.05.2013

